

Arbeid med språk i barnehagen - lett som en lek?

Barnehagen som språklæringsarena

En kasusstudie av tre barnehagelæreres andrespråksdidaktiske praksiser

NAFOs nettverkssamling for UH og FM, 20. april 2015

Førsteamanuensis Gunhild Tomter Alstad

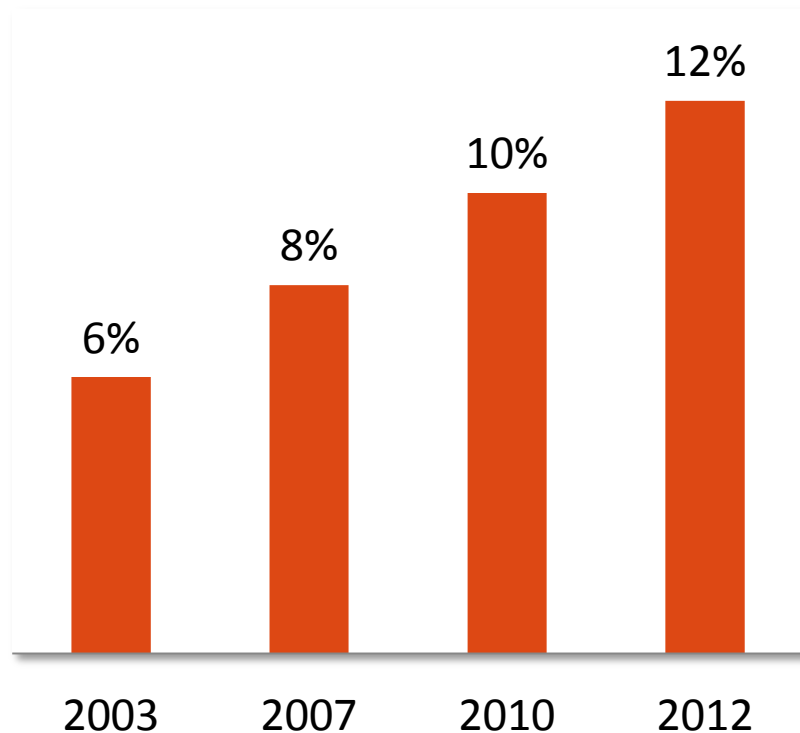
gunhild.alstad@hihm.no

Høgskolen i Hedmark

Utgangspunkt for studien

Flere barn lærer et nytt språk i barnehage

Andel minoritetsspråklige barn i barnehage (SSB, 2013)

Barnehagen som språklæringsarena:
Uformelle og formelle lærings situasjoner

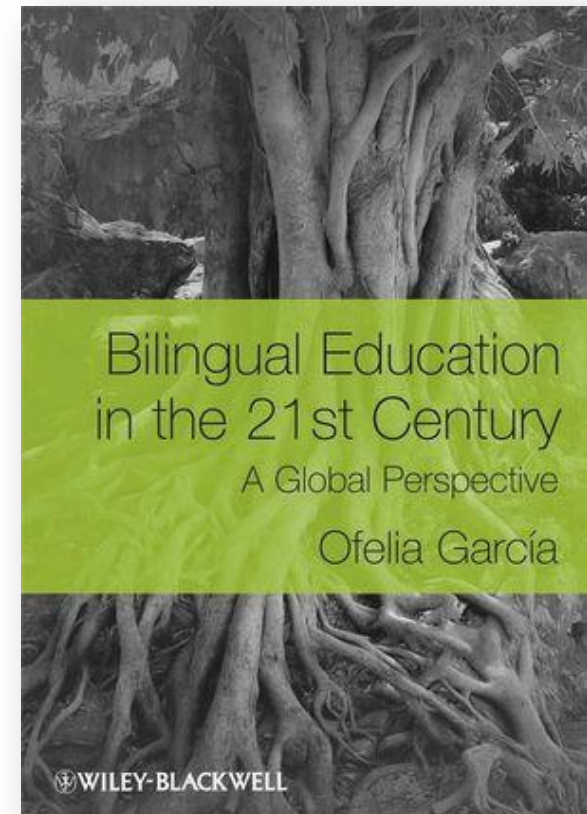
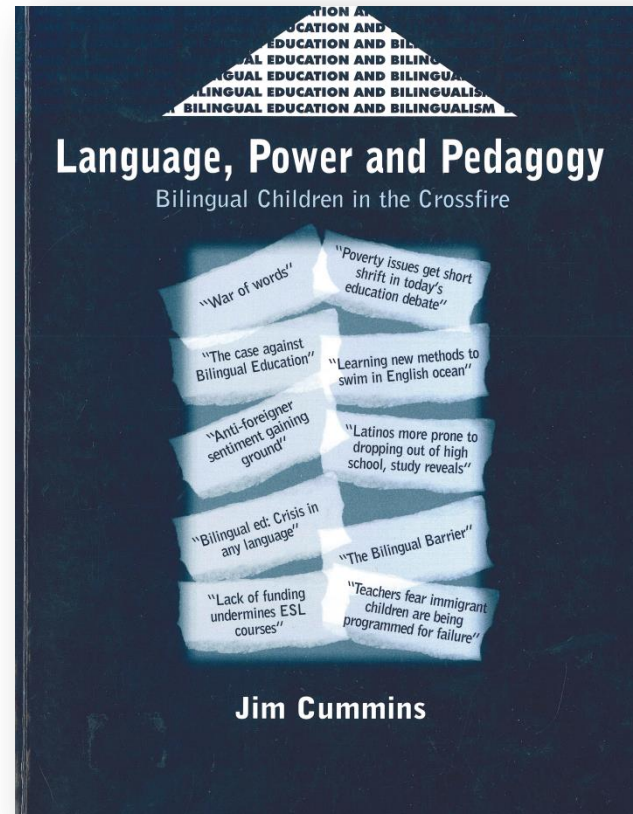
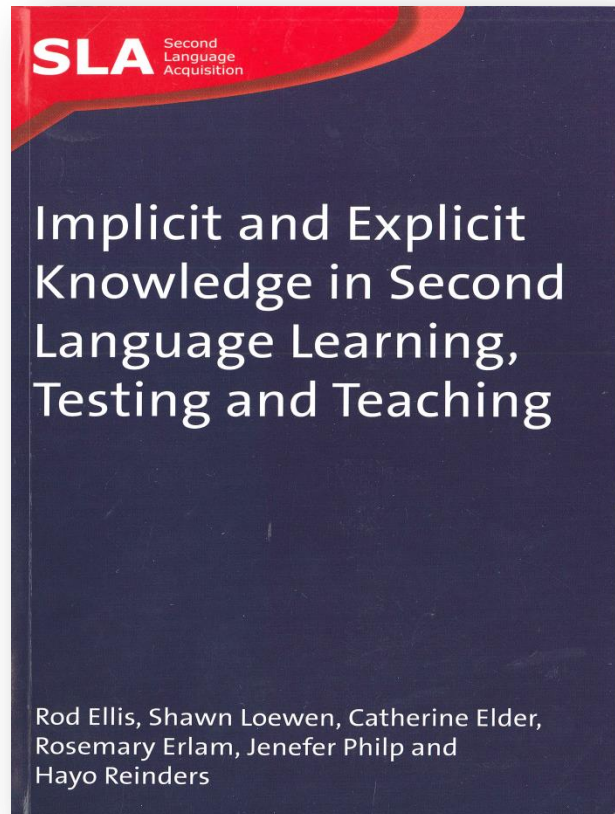

Problemstillinger

Hva kjennetegner barnehagelærernes andrespråksdidaktiske praksiser?

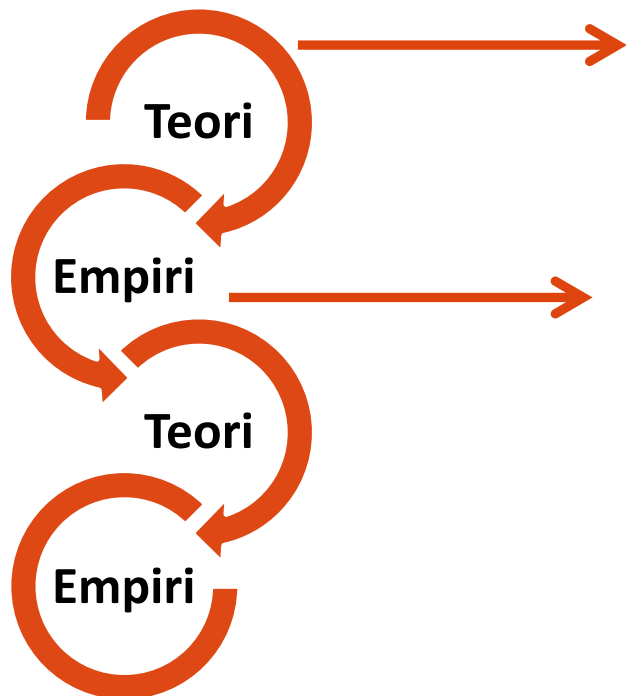
- Hvordan forstår og bruker barnehagelærerne ulike læringssituasjoner i sitt arbeid med barns andrespråksutvikling?
- Hvordan kommer flerspråklighet til uttrykk i barnehagelærernes praksiser?

Teoretiske perspektiver på andrespråksdidaktiske praksiser

Forskningstilnærming: forskning som fortolkende praksis

Abduksjon

Ellis (2009)
Cummins (2000)
García (2009)

Tre kasus:
Intervju- og observasjonsdata

Heidi – uten tospråklig assistent
Rigmor – med tospråklig assistent
Astrid – engelsk som andrespråk

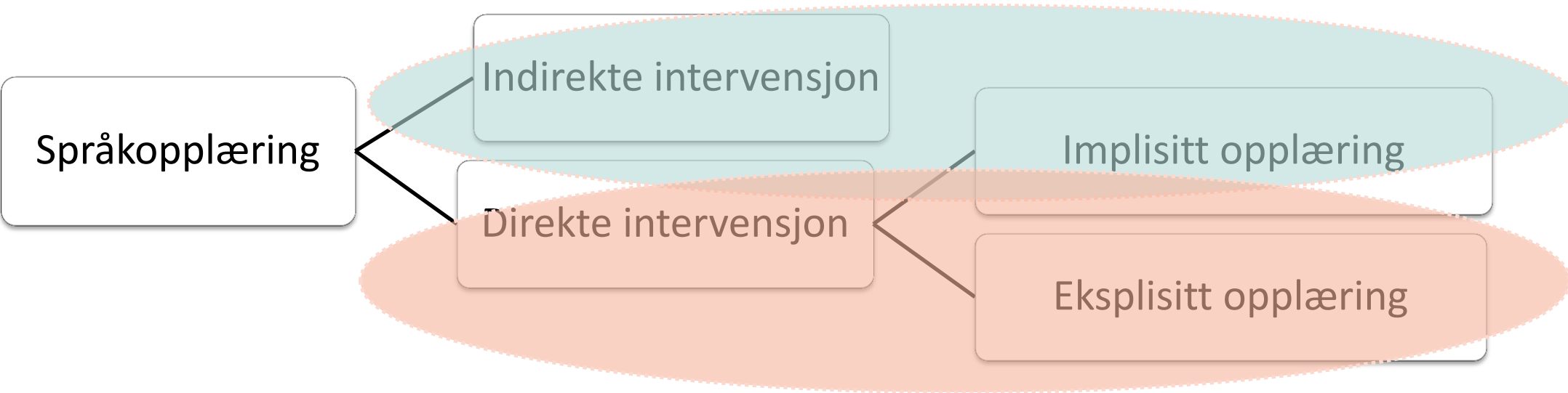
Tema 1: forståelse og bruk av språklæringssituasjoner i andrespråksarbeidet

- Hvordan forstås og brukes ulike språklæringssituasjoner i andrespråksarbeidet?

"Along a scale of incidental, contextualized language learning versus learning through direct instruction, Norwegian preschool and elementary school teaching is close to the incidental end of the scale" (Aukrust, 2007, s. 21).

- Vektlegging av uformelle læringssituasjoner i barnehagen?
- Barnehagelærerens stemme: Hva mener **barnehagelærere** om dette?

Hvordan forstås og brukes ulike språklærings situasjoner i andrespråksarbeidet?

Ellis, 2009, s. 17

Samme barn - ulike lærings situasjoner

Barn se på den (holder opp en kloss)

Barnehagelærer hva er det da?

det er senga

du kan sove i senga

Barn og så den (finner ny kloss)

Barnehagelærer hva er det da?

Barn (ser på klossen)

Barnehagelærer det er stol

Direkte intervensjon

Barnehagelærer

Sara er du sjuk?

nå er det Sara sin tur

jeg er doktor

har du vondt i armen?

Barn

Peker på armen

Barnehagelærer

har du vondt der?

Barn

ja

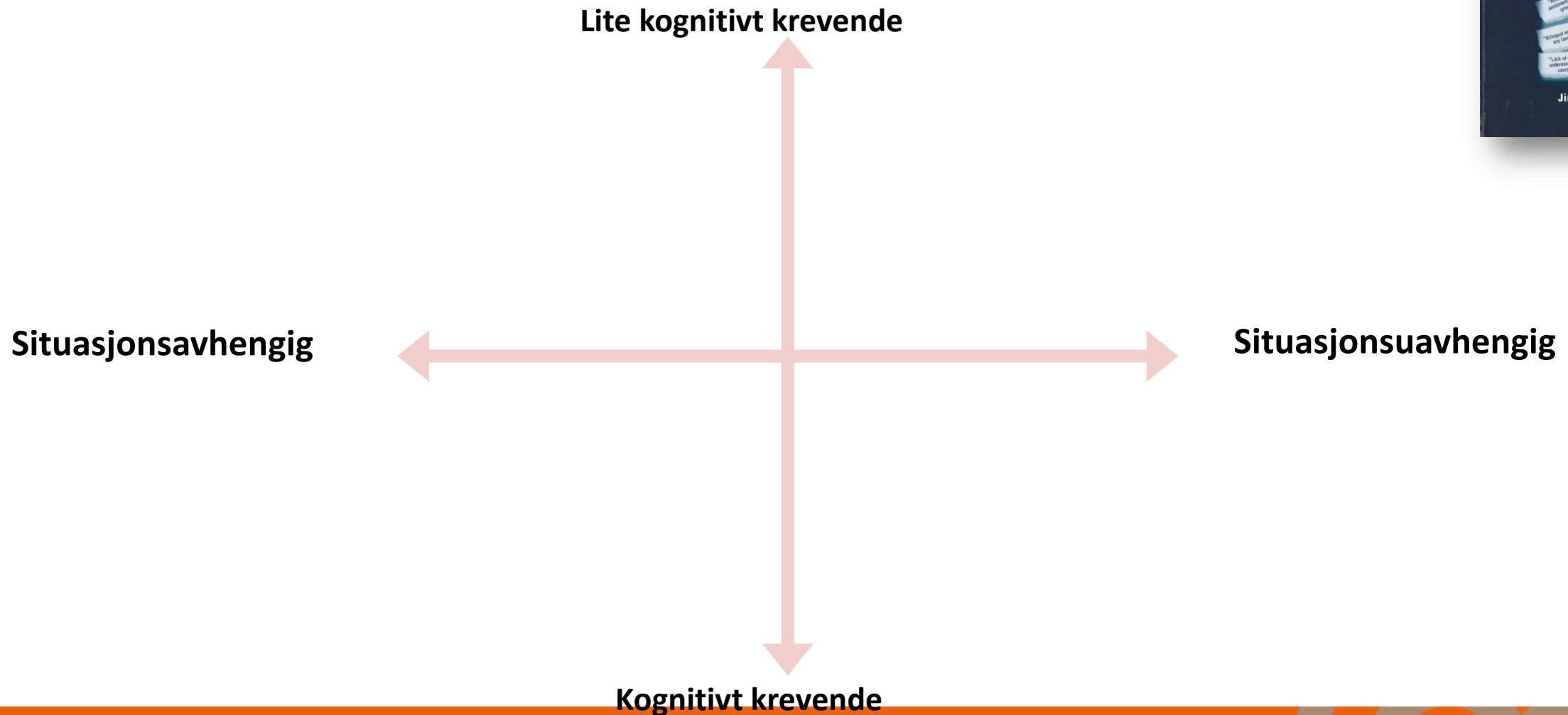
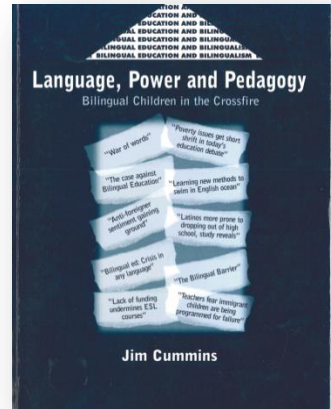
Barnehagelærer

da får vi undersøke deg litt da

Indirekte intervensjon

Hvordan forstås og brukes ulike språklærings situasjoner i andrespråksarbeidet?

Samme barn - ulike lærings-situasjoner

Barn se på den (holder opp en sengekloss)

Barnehagelærer hva er det da?

det er senga

du kan sove i senga

Barn og så den (finner en stoltekloss i kassa)

Barnehagelærer hva er det da?

Barn (ser på stolteklossen)

Barnehagelærer det er stol

Situasjonsavhengig, lite
kognitivt krevende

Barnehagelærer

Sara er du sjuk?

nå er det Sara sin tur

jeg er doktor

har du vondt i armen?

Barn

Peker på armen

Barnehagelærer

har du vondt der?

Barn

ja

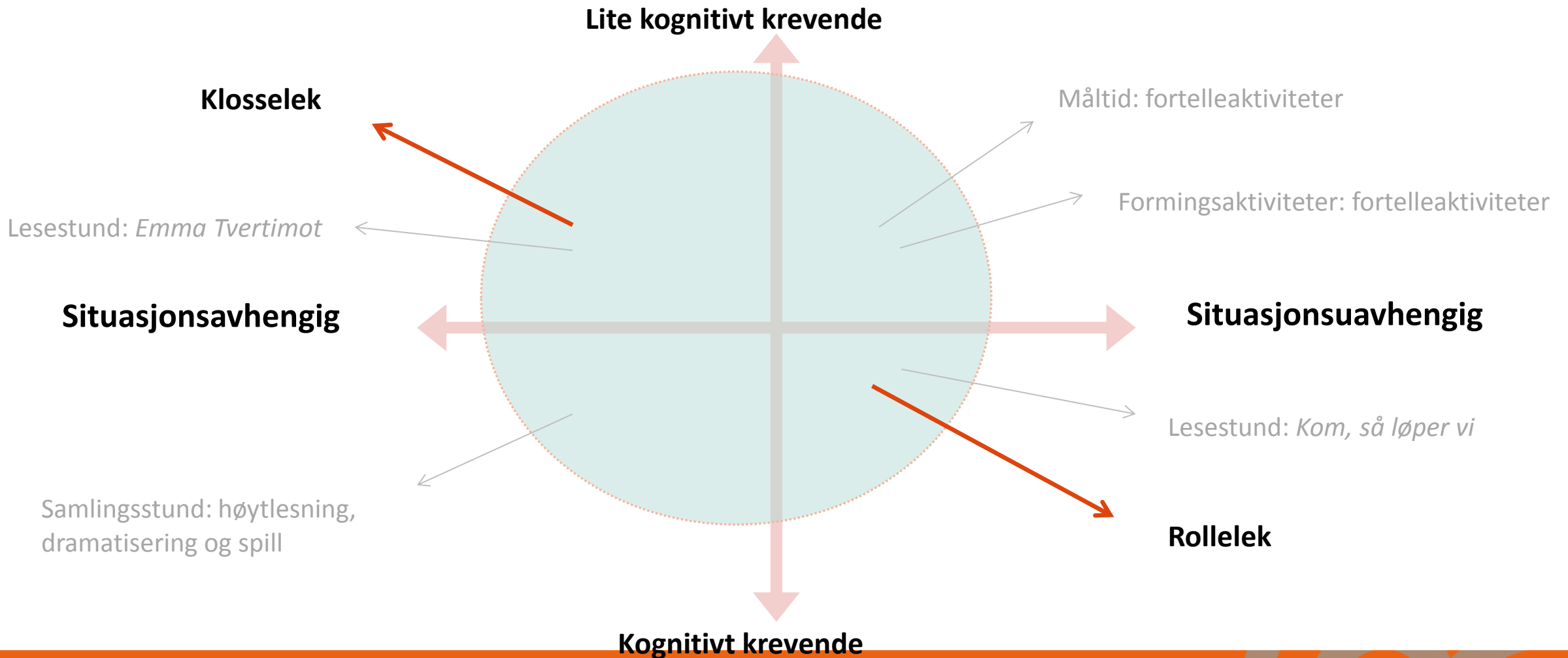
Barnehagelærer

da får vi undersøke deg litt da

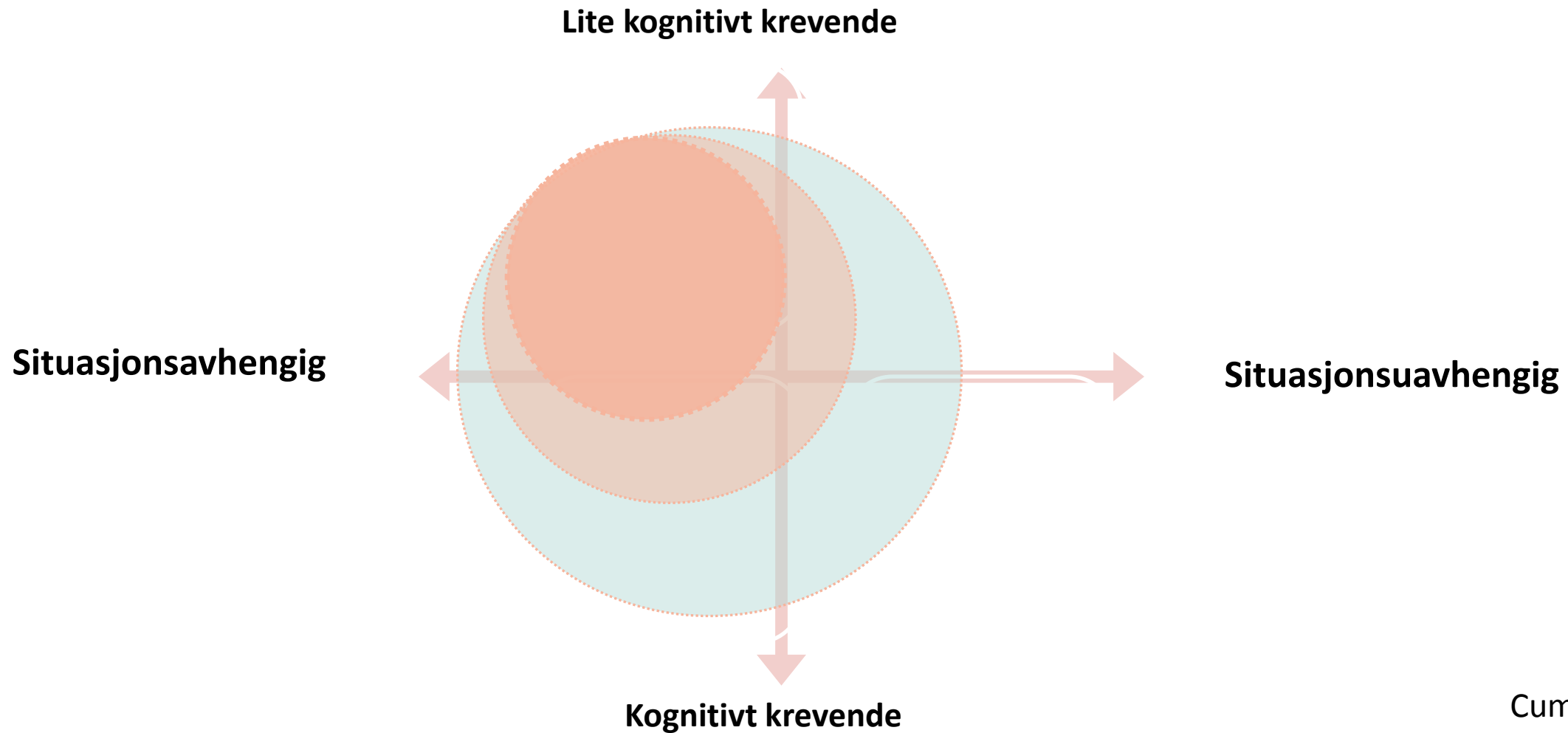
Situasjonsuavhengig, kognitivt
krevende

Hvordan forstås og brukes ulike språklærings situasjoner i andrespråksarbeidet?

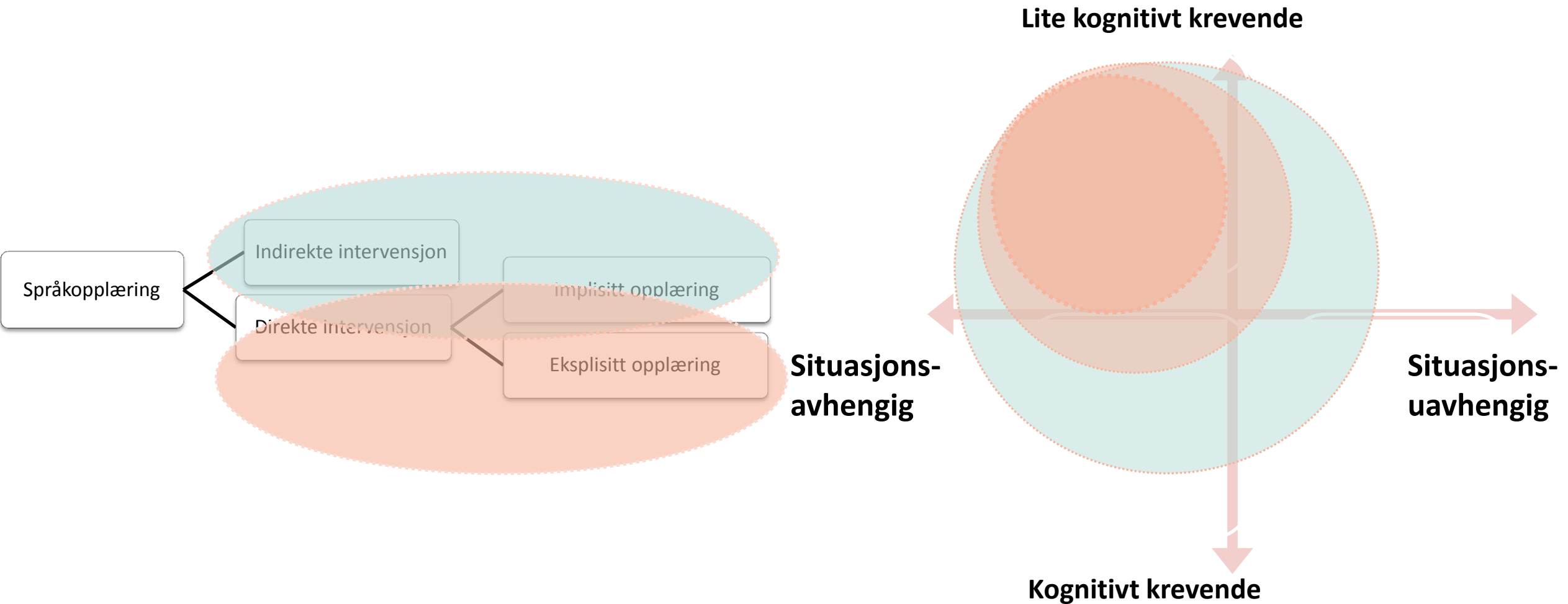

Hvordan forstås og brukes ulike språklærings situasjoner i andrespråksarbeidet?

Cummins, 2000, s. 68

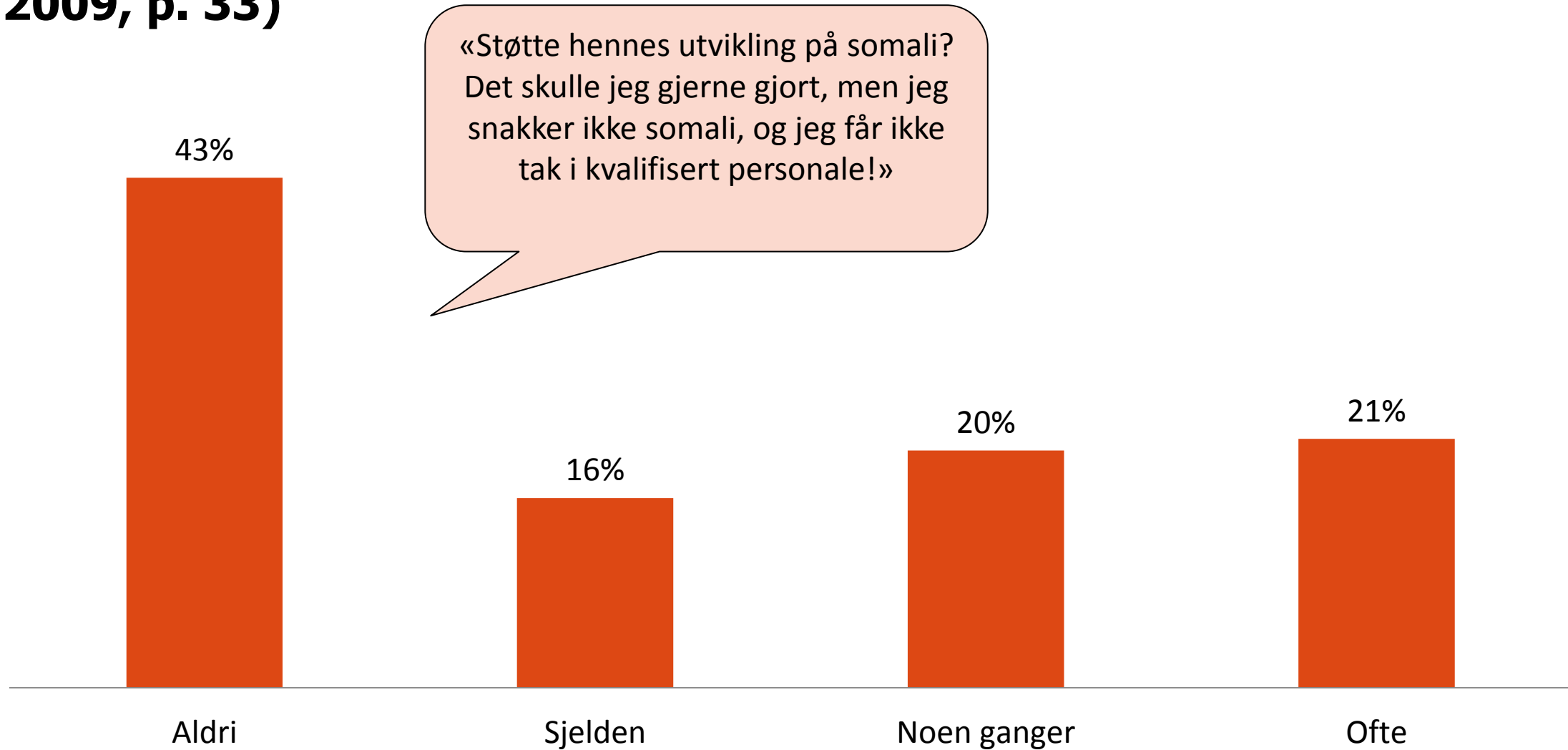
Hvordan forstås og brukes ulike språklærings-situasjoner i andrespråksarbeidet?

Tema 2: flerspråklighet

Hvordan kommer flerspråklighet til uttrykk i barnehagelærernes praksiser?

Arbeid med å fremme minoritetsspråklige barns morsmål (Østrem, 2009, p. 33)

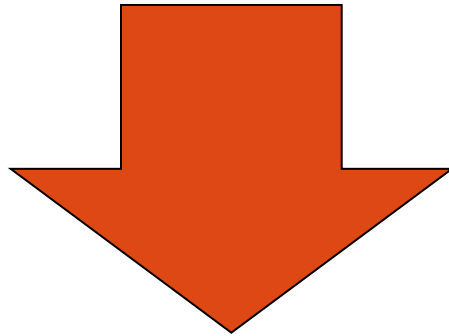
En enspråklig norm i förskolan?

- Axelsson (2005):
 - Positiv holdning til flerspråklighet i svenske barnehager
 - Arbeidsdeling hjem-barnehage: svensk i barnehagen, morsmål hjemme
- Kultti (2012)
 - Andre språk enn svensk synliggjøres ikke i barnehager

Språkmangfold i barnehagen?

- Paradoxically, although schools everywhere [...] have seen a growing change in their populations, the increased visibility of linguistic diversity is not reflected in classroom practices (Hélot, 2012, p. 214)

- Hvordan synliggjøres det språklige mangfoldet i barnehagelærernes arbeid med språk?

Eksempler på hvordan flerspråklighet kommer til uttrykk på ulike måter i arbeidet i barnehage

Barnehagelærer med tospråklig assistent

Norsk *eller* vietnamesisk

Mål: styrke språkferdigheter på to språk

**Tidsbetinget
Stedsbetinget
Lærerbetinget**

Barnehagelærer som kan begge opplæringspråk

Norsk og engelsk

Mål: vekke nysgjerrigheten for språk

Tverrspråklige praksiser

Barnehagelærer uten tospråklig assistent

Engelsk, spansk, tysk, svensk, persisk, somali, burmesisk, kurdisk, skummelengelsk og norske dialekter

Mål: Styrke flerspråklige identiteter

**Arbeid med tverrspråklig bevissthet
for alle barna på avdelingen**

Modellering av flerspråklig interesse

Barnehagelærer	husker dere hva god jul var på engelsk da? det er christmas (.) så merry christmas det betyr god jul
Tobias (5; 6 år)	jeg klarer å telle på spansk (.) vil du høre?
Barnehagelærer	ja
Tobias	uno dos tres cuatro cinco seis
Barnehagelærer	ja helt riktig
Lukas (5; 0 år)	og jeg og (.) uno dos tres cuatro cinco seis
Barnehagelærer	ja (.) klarer dere å telle helt til ti da?
Alle i kor	uno dos tres cuatro cinco seis siete ocho nueve diez
Markus (5; 7 år)	diez (.) diez er ti
Barnehagelærer	mm (.) men vet du hva god jul er på spansk? skal jeg lære dere?
Tobias	tell på tysk
Barnehagelærer	skal vi lære hva god jul er på spansk?
Flere barn	ja!
Barnehagelærer	feliz navidad
Flere barn	feliz navidad
Barnehagelærer	feliz navidad
Tobias	kan vi telle på spansk? kan vi telle på dansk?

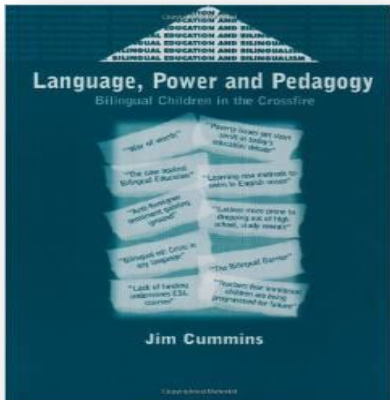
Barnehagelærerens begrunnelser for arbeid med flerspråklig bevissthet

«Vi har vært flinke til å bruke forskjellig språk veldig mye i alle situasjoner, at det er spennende og hva om vi kan finne ut hva det er og det er. Og så har vi brukt mye norske dialekter og spansk og engelsk. Det har blitt en kultur for språk eller i hvert fall noe som barna er veldig interesserte i. Det som i hvert fall har skjedd det er at Amal [somalisk jente 5; 6 år] har blitt veldig flink til å fortelle oss og lære oss hva det er på somalisk. Det er hun veldig god på, og da kan hun lære oss. Da får hun hevdet seg litt på det (ettersamtale 11.12.09)

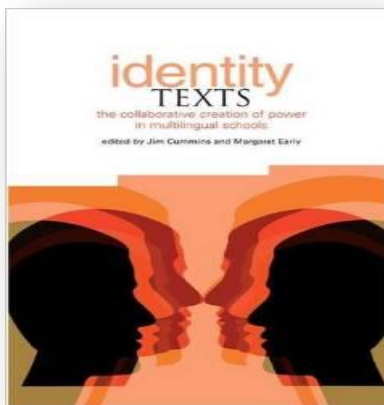
Med barn som språkeksperter

Barnehagelærer	hva er det da? <i>til Alisha som holder i ei skje</i>
Alisha (3;6 år)	skje
Barnehagelærer	er det skje? (.) som du kan spise med?
Amal (5;6 år)	skje
Barnehagelærer	hva er skje på somalisk da? <i>til Amal</i>
Amal	muddi <i>lavt</i>
Barnehagelærer	he? <i>lener seg mot Amal</i>
Amal	muddi
Barnehagelærer	muddi?
Amal	muddi
Barnehagelærer	muddi
Barnehagelærer	skje er muddi
	tror du jeg klarer å huske det da?
Amal	ja <i>nikker</i>
Barnehagelærer	skje er muddi <i>til Tobias og Hanna: muddi er skje på somalisk</i>
	hva er skje på persisk da? <i>ser på Hanna</i>
Hanna (5;3 år)	gasja
Barnehagelærer	gasja det ligner nesten litt på gaffel det - gasja muddi
Tobias (5;4 år)	gasja muddi

Flerspråklighet, makt, identitet og anerkjennelse

“Barn som opplever en språklig likeverdighet kan delta tillitsfullt i læringsprosesser fordi deres identitet blir **bekreftet** og **utviklet** av lærerne. Barna erfarer også at deres stemmer blir hørt og respekt i læringsmiljøet. I stedet for å bringe flerspråkligheten til taushet, **forsterker** pedagogikken barnas selvutfoldelse” (Cummins, 2000, s. 44 (min utheving)).

“Students’ perceptions of their intelligence, imagination, and multilingual talents are a part of their identity and when these are affirmed in the school and classroom context, they invest their identities actively in the learning process” (Cummins og Early, 2011, s. 38f).

Barnehagelærernes valg – ulike mål

Barnehagelærer med tospråklig assistent

Norsk *eller* vietnamesisk

Mål: styrke språkferdigheter på to språk

Barnehagelærer som kan begge opplæringspråk

Norsk *og* engelsk

Mål: vekke nysgjerrigheten for språk

Barnehagelærer uten tospråklig assistent

Engelsk, spansk, tysk, svensk, persisk, somali, burmesisk, kurdisk, skummelengelsk og norske dialekter

Mål: Styrke flerspråklige identiteter

Barnehagen som språklæringsarena

Syn på andrespråklæring, flerspråklighet og språk

- I barnehagen
 - Eksemplenes makt: fremme faglig refleksjon og diskusjon
 - Det er i stor grad opp til barnehagelærerne hvordan språkarbeidet foregår og hvilke språklige erfaringer de velger å gi barna
- I barnehagelærerutdanninga
 - Kunnskap om barnehagepraksiser er sentralt for forskningsbasert profesjonsutøvelse
- I et større samfunns- og utdanningspolitisk perspektiv
 - Arbeid med språk er aldri nøytralt: hvilke kulturer for språk verdsettes?

Alstad, G. T. (2013). *Barnehagen som språklæringsarena: En kasusstudie av tre barnehagelæreres andrespråksdidaktiske praksiser*. (Doktoravhandling), Det humanistiske fakultetet, Universitetet i Oslo, [Oslo].